

Kriminalitet og alder

Udviklingen i strafferetlige afgørelser 2004-2013

Dette notat angår udviklingen i den registrerede kriminalitet i de seneste ti år, fra 2004 til 2013. I redegørelsen indgår alene overtrædelser af straffeloven, idet lovændringer, ændringer i politiets indsats, udviklingen i brug af automatisk hastighedskontrol, ændrede bødestørrelser m.v. påvirker antallet af registrerede særlovsovertrædelser betydeligt, som dermed i højere grad afspejler lovgivernes og de retshåndhævenes myndigheders indsats end borgernes tilbøjelighed til at begå lovovertrædelser. Eftersom mange særlovsovertrædelser alene registreres, når de når over en vis bødestørrelse, betyder ikke mindst ændrede bødestørrelser meget for omfanget af registrerede strafferetlige afgørelser. De forskellige lovændringer, initiativer m.v. har således i hvert fald haft en vis indflydelse på, at antallet af strafferetlige afgørelser for særlovsovertrædelser (ud over færdselslovsovertrædelser) er mere end fordoblet i den undersøgte periode.

Analyserne er baseret på tal fra Danmarks Statistik og omhandler de strafferetlige afgørelser, Danmarks Statistik definerer som fældende. Samme person kan optræde i statistikken flere gange i løbet af et år. I notatet indgår separate analyser for aldersgrupperne 15-17 år, 18-20 år samt 21 år og derover. Det er alderen på afgørelsestidspunktet, der er udgangspunktet.

Overordnet set er der et fald i det samlede antal fældende strafferetlige afgørelser for straffelovsovertrædelser fra 2006 til 2007 på 16 pct., hvilket givetvis er relateret til omstillingsprocesserne i forbindelse med gennemførelsen af politi- og domstolsreformen, som medførte et fald i sigtelsesprocenten samt en ophobning af straffesager i anklagemyndigheden og ved domstolene. Siden 2007 er antallet af strafferetlige afgørelser steget. Udviklingen er dog ikke ensartet i de forskellige aldersgrupper, jf. det følgende, hvilket indikerer mulige reelle forskelle i kriminalitetsudviklingen for aldersgrupperne.

1. Unge i alderen 15 til 17 år

Antallet af 15-17-årige er vokset fra 2004 til 2011, men er faldet en smule siden. I 2013 var antallet af unge 17 pct. større end i 2004. Alene på denne baggrund må det forventes, at antallet af lovovertrædelser begået af 15-17-årige vil være stigende. Sådan forholder det sig dog ikke.

Som det fremgår af tabel 1, begår de unge forholdsvis sjældent seksualforbrydelser, og i det omfang, det sker, drejer det sig typisk om blufærdighedskrænkelser eller seksualforbrydelser mod børn i alderen 12-14 år. Det lille antal voldtægter varierer betydeligt år for år, og der er ingen klare udviklingstendenser, ligesom der ikke er det for seksualforbrydelserne generelt.

Tabel 1. Antallet af fældende strafferetlige afgørelser 2004-2013 for aldersgruppen 15-17 år fordelt efter kriminalitetens art.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Seksualforbrydelser i alt	50	69	59	56	66	50	41	60	48	51
heraf voldtægt	1	4	4	6	6	6	2	4	6	3
Vold og trusler i alt	1161	1148	1230	1138	1036	967	1036	877	741	582
- heraf manddrab	2	1	1	0	1	1	0	0	0	2
- forsøg på manddrab	0	0	1	2	1	0	1	0	0	4
- § 244	806	797	850	797	720	675	680	586	445	315
- § 245	118	90	113	106	117	85	84	79	81	60
- § 246	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1
- § 119	130	138	145	130	92	125	169	134	133	132
Ejendomsforbrydelser i alt	3842	4109	3908	3306	3148	3420	3211	3067	2860	2650
- heraf indbrudstyveri	358	403	389	258	248	290	318	307	276	213
- butikstyveri	1268	1315	1207	1038	1070	1237	1157	1128	1127	1158
- brugstyveri af bil	236	242	202	197	171	184	171	166	111	86
- røveri	166	199	196	177	179	237	249	181	141	154
Andre straffelovsovertrædelser	220	206	217	222	197	186	212	193	185	182
- heraf narkotikaforbrydelser	10	13	11	9	8	1	6	3	1	1
Straffelovsafgørelser i alt	5271	5526	5408	4714	4439	4617	4497	4191	3828	3461
<i>Pr. 1000 15-17-årige</i>	29	29	28	24	22	22	21	19	18	16

På voldsområdet, der inkluderer trusler m.v., har der frem til 2006 været en stigning på 6 pct. i antallet af sager, hvor unge er involveret. Fra 2007 til 2010 har tendensen i antallet af sager vedrørende vold været stagnerende, mens der herefter har været et betydeligt fald. Det betyder, at antallet af afgørelser for vold i 2013 var det halve af det, det var 10 år tidligere. Vurderet i forhold til årgangenes størrelse er der tale om et fald på 57 pct. færre afgørelser for vold pr. 1.000 unge i 2013 i forhold til 2004.

Størsteparten af voldssagerne angår simpel vold (§ 244), og udviklingen i antallet af disse følger ganske nøje den overordnede tendens for voldsforbrydelser frem til 2009. Derefter falder antallet af disse sager ganske meget, således at der i 2013 er registreret 61 pct. færre end i 2004. En mindre del af sagerne angår alvorligere vold (§ 245). Udviklingen i disse har varieret noget, dog med et tydeligt fald de seneste år. I forhold til aldersgruppens størrelse var der i 2013 57 pct. færre sager om alvorligere vold, end tilfældet var i 2004. Sager vedrørende særlig alvorlig vold (§ 246) forekommer meget sjældent blandt de unge.

Antallet af sager vedrørende vold eller trusler om vold mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119) er steget markant frem til 2006, hvorefter der er sket et fald. I 2009 steg antallet af disse sager dog igen og var i 2010 30 pct. højere end i 2004. I de seneste år har der atter været et fald, således at antallet af sager i 2013 stort set var det samme som ti år tidligere (dog 13 pct. lavere beregnet pr. 1.000 i aldersgruppen).

For manddrab samt forsøg herpå er tallene meget små og uden klare udviklingstendenser. Det bemærkes dog, at der i 2013 forekom relativt mange af disse sager.

Antallet af sager vedrørende ejendomsforbrydelser steg de første par år, men er efterfølgende faldet, så det i 2013 var 31 pct. lavere end i 2004. Vurderet i forhold til antallet af 15-17-årige er der tale om et fald på 41 pct.

Tabellen viser videre, at dette fald gælder såvel sager vedrørende indbrudstyveri som biltyveri, mens der i højere grad er tale om en stagnerende tendens for butikstyverier. Fra 2004 til 2013 er antallet af sager vedrørende indbrudstyveri mindsket med 41 pct., mens det drejer sig om et fald på 64 pct. for brugstyveri af biler. Sidstnævnte skal ses i sammenhæng med, at flere og flere biler har startspærre. Det har medført en generel kraftig reduktion af antallet af anmeldte biltyverier. For butikstyverier var der et fald de første par år af den undersøgte periode, hvorefter antallet af strafferetlige afgørelser har holdt sig ret stabilt.

For så vidt angår røverisager, varierede antallet de første år mellem cirka 170 og 200, mens det i 2009 og 2010 var noget højere. Derefter har der været en faldende tendens. I 2012 og 2013 var antallet af røverier lavere end i de tidligere år, og i forhold til aldersgruppens størrelse var der 21 pct. færre røverisager i 2013 end i 2004.

Antallet af sager inden for kategorien 'Andre straffelovsovertrædelser' har været ret konstant i mange år, men dog med faldende tendens. I 2013 var antallet af sager på dette område 17 pct. lavere end i 2004. Som det fremgår af tabellen, bidrager overtrædelser af straffelovens bestemmelser om narkotika meget lidt til omfanget af sager. De bagvedliggende tal viser, at sagerne først og fremmest drejer sig om forbrydelser vedrørende penge og bevismateriale, freds- og ærekrænkelser og forbrydelser mod offentlig myndighed.

Samlet set har antallet af afgørelser for straffelovsovertrædelser pr. 1.000 unge mindsket konstant, men dog med vekslende hastighed, fra 29 i 2004/05 til 16 i 2013, hvilket svarer til et fald på 45 pct.

2. Unge i alderen 18 til 20 år

Antallet af 18-20-årige i befolkningen var nogenlunde konstant de første par år i den undersøgte periode, men er derefter vokset, så der i 2013 var 30 pct. flere 18-20-årige end i 2004.

Af tabel 2 ses, at antallet af strafferetlige afgørelser i forhold til årgangenes størrelse, jf. sidste række i tabellen, ikke helt følger samme udvikling som den, der er beskrevet ovenfor for de 15-17-årige. Retsreformen fra 2007 reflekteres således i højere grad i udviklingen for de 18-20-årige, idet der i årene derefter ses en vækst frem mod det niveau, der var inden retsreformen. Siden 2010 har der imidlertid været et fald i antallet af strafferetlige afgørelser i forhold til årgangenes størrelse, hvilket indebærer, at dette tal i 2013 var 32 pct. lavere end i 2004.

Niveauet for voldssager er højere for de 18-20-årige end for de 15-17-årige, men i lighed med den yngre aldersgruppe sker der en vækst i antallet af sager frem til 2006. Det efterfølgende fald er mindre end tilfældet er for de 15-17-årige, således at niveauet i 2013 – vurderet i forhold til aldersgruppens størrelse – er 41 pct. lavere end i 2004 (mod et fald på 57 pct. for den yngre aldersgruppe). Faldet skyldes primært færre sager om simpel vold (§ 244), mens antallet af sager vedrørende vold eller trusler mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119) snarere er steget (dog faldet med 5 pct., når hensyn tages til væksten i aldersgruppen). Heller ikke for de 18-20-årige er der tydelige udviklingstendenser i de meget alvorlige voldssager, den særligt alvorlige vold (§ 246), manddrab eller forsøg herpå.

Tabel 2. Antallet af fældende strafferetlige afgørelser 2004-2013 for aldersgruppen 18-20 år fordelt efter kriminalitetens art.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Seksuualforbrydelser i alt	46	60	53	62	50	63	54	41	54	59
- heraf voldtægt	4	13	9	14	8	10	4	3	10	6
Vold og trusler i alt	1232	1355	1428	1356	1301	1359	1463	1254	1162	951
- heraf manddrab	5	1	0	0	6	2	3	2	6	1
- forsøg på manddrab	4	1	1	1	4	3	4	2	0	5
- § 244	784	789	868	850	798	831	859	739	646	496
- § 245	155	200	165	209	198	222	204	181	159	145
- § 246	4	1	1	0	2	1	0	2	5	1
- § 119	153	194	222	168	172	162	232	215	207	188
Ejendomsforbrydelser i alt	3632	3740	3306	2838	3153	3769	4049	3740	3958	3336
- heraf indbrudstyveri	476	491	450	326	397	452	587	528	514	382
- butikstyveri	919	830	673	592	710	922	1015	940	1158	1059
- brugstyveri af bil	243	245	216	185	200	261	261	232	175	100
- røveri	130	201	154	144	191	278	269	238	242	182
Andre straffelovsovertrædelser	496	481	473	387	401	465	492	471	399	469
- heraf narkotikaforbrydelser	68	82	65	92	62	47	65	70	39	43
Straffelovsafgørelser i alt	5400	5622	5250	4628	4896	5644	6052	5501	5562	4809
<i>Pr. 1000 18-20-årige</i>	32	32	29	25	26	28	30	26	26	22

Frem til 2007 sker der et ujævnt, men overordnet set betydeligt fald i antallet af sager vedrørende ejendoms kriminalitet – pr. 1.000 18-20-årige er reduktionen på 28 pct. Derefter er omfanget af disse sager øget, dog med en faldende tendens i især det seneste år, så der i 2013 var 29 pct. færre ejendoms kriminalitetssager end i 2004 pr. 1.000 i aldersgruppen. Som for de yngre årgange beror faldet blandt andet på færre sager om indbrudstyveri og – især – brugstyveri af biler, mens omfanget af butikstyverisager ikke er mindsket. I forhold til aldersgruppens størrelse er brugstyverier af biler reduceret med så meget som 68 pct. fra 2004 til 2013.

Antallet af røverisager varierer noget år for år og har i perioden 2009 til 2012 ligget noget højere end i de foregående år og i 2013. I forhold til aldersgruppens størrelse var der 8 pct. flere røverisager i 2014 end i 2004.

Antallet af strafferetlige afgørelser for andre straffelovsovertrædelser varierer noget i den undersøgte tiårige periode. Som det fremgår af tabellen, angår kun en mindre del af disse sager narkotika, og især i de seneste par år har der været få sager vedrørende narkotika. Sager vedrørende andre straffelovsovertrædelser angår primært forbrydelser mod offentlig myndighed samt freds- og ærekrænkelser. De seneste år er der desuden kommet flere sager vedrørende almenfarlige forbrydelser, hvilket højst sandsynligt er relateret til de strafskærpelser, der er sket vedrørende lovgivningen om våben og eksplosivstoffer (§ 192 a) ved indehav af skydevåben m.v.

Sammenfattende viser kriminalitetsudviklingen for de 18-20-årige ikke samme konstante fald som for de 15-17-årige i det meste af den undersøgte periode, men alene i de seneste tre år. Det kan antages at bero på en ko-

horteffekt, idet årgange, der ikke begår kriminalitet i meget ung alder, vil have større sandsynlighed for også at afholde sig herfra, når de bliver ældre.

3. Sammenligning med den øvrige del af befolkningen (21 år og opefter)

Med henblik på at kunne se udviklingen i de unges kriminalitet i en større kontekst er der gennemført en tilsvarende analyse for personer over 20 år, jf. tabel 3. Denne del af befolkningen har i den undersøgte periode haft nogenlunde samme størrelse, idet den kun er vokset med 4 pct. fra 2004 til 2013.

Både overordnet og for de enkelte hovedkategorier for kriminalitet – seksualforbrydelser, vold, ejendomsforbrydelser og andre straffelovsovertrædelser – ses et mønster, der er påvirket af retsreformen i 2007: Fra 2006 til 2007 sker der et fald i antallet af strafferetlige afgørelser, hvilket afløses af en vækst de følgende år, så der i 2010 registreres lidt flere strafferetlige afgørelser end i 2006, men lidt færre end i 2005.¹ Efter 2010 er trenden for de forskellige former for kriminalitet derimod ikke helt ensartet.

Tabel 3. Antallet af fældende strafferetlige afgørelser 2004-2013 for personer over 20 år fordelt efter kriminalitetens art.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Seksuualforbrydelser i alt	589	647	556	464	470	540	593	516	579	522
- heraf voldtægt	51	45	46	49	43	49	52	46	51	48
Vold og trusler i alt	5618	5913	5631	4905	5076	5212	5817	5518	5478	4908
- heraf manddrab	22	30	26	18	15	32	51	24	28	21
- forsøg på manddrab	7	13	10	12	16	30	22	25	24	34
- § 244	3010	3052	2825	2620	2763	2707	2775	2744	2773	2408
- § 245	639	700	682	562	626	659	689	715	687	652
- § 246	33	17	21	18	13	19	14	11	5	8
- § 119	1134	1278	1278	985	945	1034	1229	1169	1185	1074
Ejendomsforbrydelser i alt	21.304	20.515	17.565	14.237	15.275	17.824	19.369	20.642	21.171	20.769
- heraf indbrudstyveri	1496	1427	1168	1009	1104	1230	1469	1603	1439	1390
- butikstyveri	10.546	9609	8063	6822	7384	9183	9360	9654	9948	10.165
- brugstyveri af bil	698	597	470	364	356	410	516	515	444	436
- røveri	350	332	263	254	299	439	410	439	383	367
Andre straffelovsovertrædelser	2729	2910	2602	1998	2140	2389	2834	3001	2959	3050
- heraf narkotikaforbrydelser	603	634	605	542	555	524	608	681	670	723
Straffelovsafgørelser i alt	30.157	29.912	26.283	21.528	22.887	25.890	28.530	29.617	30.118	29.181
Pr. 1000 > 20 år	7	7	7	5	6	6	7	7	7	7

¹ Justitsministeriets Forskningskontor har tidligere påpeget, at der er indrapporteret for få strafferetlige afgørelser til Danmarks Statistik for 2006, da oplysninger herom blev trukket på et tidligere tidspunkt end ellers grundet retsreformen. Det forekommer derfor sandsynligt, at antallet af strafferetlige afgørelser i 2010 nogenlunde svarer til det, der reelt forekom i 2006.

For voldsforbrydelser ses en faldende tendens efter 2010, hvilket indebærer, at der i 2013 blev registreret 13 pct. færre afgørelser for vold mod personer på 21 år og derover end i 2004. Faldet skyldes især færre sager vedrørende simpel vold, mens der ikke er tendenser til mindskning af de andre former for vold, dog med undtagelse af den særligt alvorlige vold.

På ejendomsforbrydelsesområdet har der været en fortsat vækst i antallet af strafferetlige afgørelser i årene efter 2010. Det skyldes flere sager vedrørende butikstyveri samt – fra 2010 til 2011 – en del flere indbrudssager. Omfanget af sager om brugstyveri af biler er derimod aftaget og lå i 2013 38 pct. under niveauet i 2004. Antallet af røverisager er faldet de seneste par år, men ligger dog fortsat højere end i begyndelsen af perioden. I øvrigt viser de bagvedliggende tal, at der de seneste år har været en kraftig vækst i bedragerisager mod personer på 21 år og derover – en vækst på 42 pct. siden 2010.

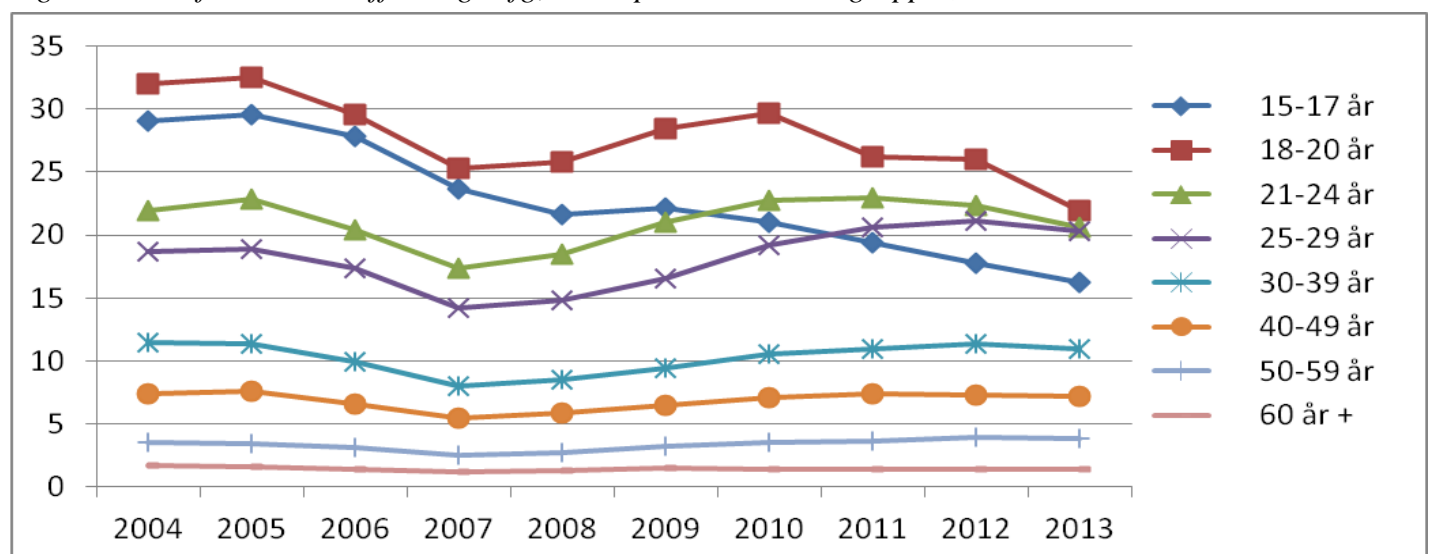
De fleste sager vedrørende straffelovens narkotikabestemmelser angår personer over 20 år. Også på det område ses en vækst – på 19 pct. – efter 2010. De øvrige former for 'andre straffelovsovertrædelser' angår også for de ældres vedkommende primært forbrydelser mod offentlig myndighed og freds- og ærekrænkelser, men desuden en del sager vedrørende falsk forklaring. Siden 2008 har der endvidere også for de ældre været ganske mange sager vedrørende alment skadelige forbrydelser, der som nævnt antagelig angår lovgivningen om våben og eksplosivstoffer (§ 192 a).

Mens der som nævnt har været en betydelig faldende tendens i omfanget af strafferetlige afgørelser for 15-17-årige i det meste af den undersøgte periode og for de 18-20-årige siden 2010, er den overordnede tendens for de ældre aldersgrupper snarere status quo. Retsreformen har i en periode påvirket antallet af strafferetlige afgørelser, men omfanget slutter på nogenlunde samme niveau som inden retsreformen.

4. Samlet om alder og kriminalitetsudvikling

Et samlet overblik over udviklingen i kriminalitet, som den afspejler sig i omfanget af strafferetlige afgørelser, ses af figur 1, der omfatter flere alderskategorier end dem, der er omtalt ovenfor.

Figur 1. Antal fældende strafferetlige afgørelser pr. 1000 i aldersgrupper, 2004-2013.

Det fremgår for det første af figuren, at antallet af strafferetlige afgørelser pr. 1000 i aldersgrupperne, for alle aldersgrupper er faldet fra 2005 til 2007. Dette beror ikke alene på retsreformen fra 1. januar 2007, men som nævnt også på, at Danmarks Statistiks tal vedrørende 2006 antagelig ikke er fyldestgørende.

Det andet, der umiddelbart fremtræder af figuren, er, at der efter 2007 er sket en øgning i alle aldersgruppers kriminalitetsfrekvens – med undtagelse af de helt unges. Efter en stagnerende tendens er deres kriminalitetsfrekvens fortsat med at falde ganske betydeligt. For de 18-20-årige sker der også et markant fald, mens først efter 2010. For de to aldersgrupper, der følger derefter – de 21-24-årige og de 25-29-årige – ses i de aller-seneste år tendens til et lille fald, mens der for de øvrige aldersgrupper er tale om stagnation. Disse forandringer betyder, at de 15-17-årige i dag har en kriminalitetsfrekvens, der er lavere end de 21-29-åriges, mens de 21-29-årige har en frekvens, der stort set svarer til de 18-20-åriges. Kriminaliteten har således over en tiårig periode ændret karakter fra at være præget meget af de unge til nu i højere grad at være præget af de 'unge voksne'.

5. Særligt om kriminalitet blandt piger og drenge

Kriminalitet begås i langt større udstrækning af drenge end af piger. Det ses af tabel 4, som også viser, at forskellen mellem drenge og piger er mindsket. Forholdet mellem de 15-17-årige drenges og pigers kriminalitet var således ca. 4:1 i begyndelsen af den undersøgte periode, men fra 2007 nærmere 3:1 og fortsat lidt mindskende i de følgende år. I 2013 var forholdet 2,7:1. For de 18-20-årige var dette forhold ca. 6:1 i de første år, men i 2008 knapt 5:1. I de senere år er forholdet mellem de 18-20-årige drenges og pigers kriminalitet mindsket yderligere, så det i 2013 var 4,3:1. Der er altså for begge aldersgrupper sket en reduktion i kønsforskellen på kriminalitetsområdet.

Tabel 4. Antal fældende strafferetlige afgørelser for straffelovsovertrædelser 2004-2013 pr. 1.000 i aldersgrupperne, fordelt efter alder og køn.

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
15-17 år	Piger	12	13	12	11	11	12	11	10	10	9
	Drenge	45	45	43	35	31	32	31	28	25	23
18-20 år	Piger	9	9	8	7	9	10	10	9	9	8
	Drenge	54	55	50	42	42	46	49	43	42	35

Forskellen i den kønsmæssige kriminalitetsfordeling i de to aldersgrupper skyldes mest af alt, at andelen af drenge, der registreres for kriminalitet, er større i den ældre end i den yngre aldersgruppe, men også at andelen af piger med en strafferetlig afgørelse omvendt er lidt mindre i den ældre end den yngre aldersgruppe.

Udviklingen i andelen, som har fået en strafferetlig afgørelse, viser for de yngre piger en mindskende tendens siden 2009, mens der for de ældste af pigerne er tale om både en mindre vækst og et mindre fald i perioden. For drengenes vedkommende topper andelen med en strafferetlig afgørelse i begyndelsen af perioden, hvorefter den for de yngste drenge har været næsten konstant faldende, mens der for de ældste drenge igen sker en vækst i denne andel i 2009 og 2010. Fra 2010 er der atter et fald, der er særligt stort fra 2012 til 2013.

Vedrørende udviklingen i voldskriminalitet blandt drenge og piger fremgår denne af tabel 5, som viser det *absolutte* antal fældende strafferetlige afgørelser for vold i perioden 2004 til 2013.

Tabel 5. Antal strafferetlige afgørelser 2004-2013 for vold (§§ 244-246) fordelt efter alder og køn.

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
15-17 år	Piger	95	110	138	169	158	166	145	127	132	65
	Drenge	830	778	825	734	680	594	619	538	395	311
18-20 år	Piger	82	76	68	75	98	141	118	98	107	57
	Drenge	861	914	966	984	900	913	945	824	703	585

Det ses, at der i særlig grad har været et fald i de helt unge drenges voldskriminalitet, idet antallet af strafferetlige afgørelser for vold i 2013 var reduceret til næsten en tredjedel af det niveau, det havde i 2004 for de 15-17-årige drenge. Især fra 2011 til 2012 var faldet i denne gruppes voldsdomme stort.

Blandt de 15-17-årige piger har der først i perioden været en stigning i antallet af strafferetlige afgørelser for vold, men fra 2010 ses et fald, der fra 2012 til 2013 er meget markant, idet der sker en halvering i antallet af strafferetlige afgørelser for vold. Samlet betyder udviklingen, at de unge piger i 2013 fik knap en tredjedel færre strafferetlige afgørelser for vold end i 2004.

Dette billede gentager sig i nogen grad for de 18-20-årige piger, idet der også for dem har været en reduktion i antallet af strafferetlige afgørelser for vold de seneste år og næsten en halvering fra 2012 til 2013. Slutresultatet er også knap en tredjedel færre strafferetlige afgørelser for vold i 2013 i forhold til 2004.

Samme slutresultat ses for de 18-20-årige drenge, idet der dog er tale om et mere jævnt fald fra 2010 til 2013.

I øvrigt viser tabellen, at forholdet mellem antallet af strafferetlige afgørelser for vold til piger og drenge generelt er noget større end forholdet mellem samtlige strafferetlige afgørelser for straffelovsovertrædelser til piger og drenge.